

Π Α Λ Η Ε Σ . . . Α Ν Α Μ Ν Η Σ Ε Ι Σ

Ραδιοφωνική έμπομπή διά τήν 12 ην
Νοεμβρίου, ήμέραν Κ Υ Ρ Ι Α Κ Η Ν
καί ώραν 20.30 - 21.00

Τήν έμπομπήν παρουσιάζουν ό ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ό ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ -
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδά ή ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ .

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νομίζω, άγαπητέ μου Δημήτρη, ότι πριν από κάθε άλλη συζήτησι
έχομε ένα χρέος, μιά όφειλή στους άκροατάς μας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγιο μου, ό τι χρωστάμε νά τό πληρώσωμε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί. Τήν περασμένη Κυριακή πού συναντηθήκαμε, ή τελευταία
σου φράσις ήτανε : Δέν πιστεύω νά υπάρχουν πολλοί άθηναίοι
πού νά ξέρουν ότι σέ χρόνια παλαιότερα, στό κέντρον τής πλα-
τείας 'Ομονοίας, υπήρχεν ένα σανίδωμα, ένα πάλιο, όπου τά
βράδυα, τά καλοκαιρινά βράδυα βέβαια, λειτουργούσε θέαμα,
ένα είδος βαριετέ νά ποϋμε, μέ τραγουδίστρες καί χορεύτριες.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά βέβαια. Αυτό λέγαμε ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή δέν τό λέγαμε, έσύ τό είπες καί έπειδή δέν μάς έπαιρ-
νε ή ώρα, υποσχέθηκες νά τό αναφέρης άπόψε.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Όπως δήποτε. Μά θά πρέπη νά πάμε πίσω τουλάχιστον ένατόν
είκοσι χρόνια, στα 1850, για νά μιλήσωμε για τήν πλατεία
'Ομονοίας, πού τότε δέν λεγότανε ~~άλλή~~ 'Ομονοίας καί δέν ήτανε
κάν πλατεία.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν ήτανε κών πλατεία. Τί ήτανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τί ήτανε ; Πρέπει νά θυμηθοϋμε τήν άρχή ενός Εύαγγελίου πού
λέει : 'Εν άρχή ήν ό λόγος... καί ό λόγος ήν παρά του θεου

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί σχέσι έχει αυτό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μεγάλη σχέση. Διότι, γιά τήν πλατεία 'Ομοιοίας, τήν σημερινή καί σύγχρονη πλατεία 'Ομοιοίας, θά ποϋμε : 'Εν ἀρχῇ ἦν ὁ λάκκος... καί ὁ λάκκος ἦν παρά τῆς φύσεως...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, μπράβο. Κάποτε μοῦ ἔλεγες ὅτι ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα τό κέντρο τῆς πόλεως, ὑπῆρχε ἓνας τεράστιος καί βαθύς λάκκος ἐκτός σχεδίου πόλεως

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὅπως τό εἶπες. 'Εκτός σχεδίου πόλεως. " Ἄλλως τε ὅταν στά 1834 ἔγινε πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδος ἡ 'Αθήνα, ἡ πόλις, ἔς τήν ποϋμε πόλι, ἐνῶ δέν ἦτανε οὔτε κἀν χωριό, ἦτανε συγκεντρωμένη γύρω ἀπό τήν 'Ακρόπολι καί τό Θησεῖον. Τό ἀκρότατο σημεῖο τῆς πόλεως, ἔφθανε ἔως τήν ὁδόν Λυκούργου καί νά σπεφθῆς ὅτι ἐκεῖ πού εἶναι σήμερα ἡ διασταύρωσις Αἰόλου καί Λυκούργου, ἡ θέσις αὐτή λεγότανε Κανόνια.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κανόνια, γιά ποιόν λόγο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα τὰ καταστήματα Λαμπροπούλου, ἦτανε τότε οἱ στρατώνες τοῦ Πυροβολικοῦ καί εἶχανε στήν εἴσοδό τους, δύο μεγάλα σιδερένια κανόνια τῆς 'Επαναστάσεως τοῦ 1821, δύο κανόνια πού βρίσκονται σήμερα στό 'Εθνολογικό Μουσεῖον.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ ἄλλα λόγια, δέν ὑπῆρχε κίνησις πέρα ἀπό τήν σημερινή ὁδόν Σταδίου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὅχι κίνησις, οὔτε κἀν ζωή δέν ὑπῆρχε. Διὲ πέρα ἀπό τίς σημερινές πλατεῖες Συντάγματος, Κλαυθμώνος καί πλατεία τοῦ Ταχυδρομείου, ὅλος ὁ χώρος ἔως τόν Λυκαβητό, δέν ἦτανε παρά λόφοι, βουναλάκια, χαντάκια καί ρέματα. Σκέψου Γιάγκο ὅτι ἀπό ἓνα λόφο κοντά στόν Λυκαβητό, πού ἐκαλεῖτο στήν ἀρχαιότητα "Αγχεσμος ἢ 'Αγχεσμός, κατηφόριζε ἓνα ρέμμα, σ' ὅλη τήν σημερινή ὁδόν Βουκουρεστίου, πού ὅταν ἐκαλύφθηκε καί ἔγινε δρόμος, ὠνομάζετο ὁδός 'Αγχεσμου, ἐκεῖ ἀκριβῶς εἶχανε γίνε οἱ Βασιλικοὶ Σταῦλοι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ξέρω. Μεταξύ των οδών Βουκουρεστίου και 'Αμερικής, εκεί δέν ήτανε ; Σ' αυτόν τόν χώρο κτίσθηκε τό Μέγαρο του 'Απομαχικού Ταμείου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, μά δέν μπορείς νά φαντασθής πόσο άσχήμιζε τό μέρος εκείνο της οδοϋ Σταδίου, δηλ εκείνη ή τεράστια μάντρα των σταύλων μέ τά σπιτάκια των ιπποκόμων στό βαθος άκριβώς στην λεωφόρο Πανεπιστημίου, χωρίς νά λογαριάσωμε την δυσσομία πού έβγαίνε από τούς σταύλους...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό φαντάζομαι. Δέν νομίζεις όμως ότι πρέπει νά ξαναγυρίσωμε στην πλατεία 'Ομοιοίας και στό παλαιοσένιό της ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως θά γυρίσωμε γιατί έχει πολύ ένδιαφέρον. Τί τά θέλεις αγαπητέ μου Γιάννη, αυτή ή πλατεία 'Ομοιοίας έχει τόσο πολύ δεινοπαθήσει άπ' όλους τούς δημάρχους της 'Αθήνας, πού θά χρειαζότανε ένας μεγάλος και όγκώδης τόμος για ν' άναγραφή ή ιστορία της...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νομίζω, άν θυμάμαι καλά ότι μου είπες κάποτε πώς όταν έγινε πρωτεύουσα ή 'Αθήνα, στα 1834, ή πλατεία 'Ομοιοίας, δηλαδή ό χώρος αυτός πού άπειλήθη μετά τριάντα χρόνια, στά 1863 πλατεία 'Ομοιοίας, ήτανε ένας τεράστιος λάκκος πού έχρησίμευε για σκουπιδότοπος της 'Αθήνας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι είναι και όταν άργότερα άπεφασίσθη νά καλυφθ ή χώρος εκείνος και νά γίνει μία πλατεία της 'Αθήνας, ό σκουπιδότοπος μεταφέρθηκε λίγο πιο πέρα, εκεί όπου άργότερα έγινε ή πλατεία Λαυρίου...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Στάσου γιατί παίρνεις δρόμο Δημήτρη και φεύγομε από την πλατεία 'Ομοιοίας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έχεις δίκαιο. "Ας βρούμε λοιπόν καμιά πηγή πού νά μάς πληροφοροει για τά θεάματα της πλατείας 'Ομοιοίας

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ξέρω ποιά πηγή θά μου πής : Τόν Γεώργιο Σουρρή.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς, τόν Γεώργιο Σουρή καί τήν άνεξάντλητη σάτυρά του. Ξέρεις Γιάννο μου ότι άν δέν υπήρχαν σατυρικοί ποιηταί σ' όλες τίς έποχές καί σ' όλους τούς αιώνες, πόσες λεπτομέρειες από τήν ζωή θά μάς διέφευγαν ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό καί χωρίς νά τό ξέρω, τό φαντάζομαι. "Αν δέν υπήρχε ό 'Αριστοφάνης άπειρες λεπτομέρειες τής άρχαίας αωής στήν 'Αθήνα θά τίς άγνοούσαμε...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' άν δέν υπήρχε ό Μένανδρος, ό κωμικός ποιητής τής άρχαιότητος, δέν θά ξέραμε ότι πολλοί πλούσιοι άρχαίοι άθηναίοι, ζούσανε μέ τίς έταίρες τους στήν Εηφισιά...πού ήτανε καί στήν άρχαιότητα τά ό τόπος του παραθερισμού των πλουσίων άθηναίων;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξεχνάς τόν σατυρικό του Βυζαντίου, τόν Θεόδωρο Πρόδρομο ή όπως τόν άποκαλούσανε : Πτωχοπρόδρομο ; Αύτός μάς έδωσε πληροφορίες για τήν βυζαντινή ζωή καί τά φαγητά των βυζαντινών καί τίς γυναικεύες μόδες του Βυζαντίου...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλά πού τό λές. Καί μήπως άν δέν υπήρχε ό Λασκαράτος στήν Κεφαληνία, θά μαθαίναμε λεπτομέρειες από τήν άγγλική κατοχή των 'Ιονίων νήσων ; Τό 'Ιδιο συμβαίνει καί μέ τόν Σουρή πού μάς δίνει πληροφορίες για τά θεάματα τής πλατείας 'Ομονοίας 'Ορίστε, άν δεν βαρυνέσαι διάβασε εδώ τί γράφει για τήν 'Ομόνοια ό Σουρης
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πλατεία 'Ομονοίας !... Τί πρίμες, τί τενοόροι, τί 'υμορφα κομμάτια καί τί σουλατσαδόροι !... Πηγαίνει τόσος κόσμος, τό θέαμα νά 'ε δ η καί σπρώχνεται καί σπρώχνει καί γίνεται μουσικίδι καί όσοι δέν καθίζουν φι'έλλειψιν χρημάτων, όρθοί άπολαμβάνουν των πέριξ θεαμάτων...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά λοιπόν πού τά λέει καθαρά εδώ ό Σουρης. Τό καφενείο τής γωνίας τής Γ' Σεπτεμβρίου, τό καφενείο του Καπερώνη, εΐχε στήσει ένα πάλιο, τό καλοκαϊρι επάνω στήν πλατεία, πού δέν ήτανε ούτε καν πλακοστρωμένη, αλλά μόνο μέ χωμα. "Ενα πάλιο καί

άρητά τραπεζάνια καφενείου με καρέκλες. Δέν υπάρχει είσιτήριο. Απλώς ένα σερβίρισμα υπεπιμημένο. Ούτε υπάρχει τοίχος ή χώρισμα του θεάματος. Όσοι κάθονται, κάθονται και πληρώνουν κάτι περισσότερο στον καφέ ή την τσιτσιμπύρα ή τό γιατσο τους και παρακολουθούν τό θέαμα. Οί άλλοι βλέπουν όρθιοι και γλυτώνουν και τό πθατάκι πού βγάζουν οί άρτίστες...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί αυτά τά πράγματα ποιά χρονιά γινόντουσαν ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διάβασε πλό κάτω Γιαγιο και θά ίδης.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Έπ'νω κάτω τρέχογιυν μέ δίσκους τά γιαρσόνια και πέφτουν κάπου κάπου και μερικά κανόνια, τουτέστι μ' άλλους λόγους, μέσ' τό πολύ άσκέρι μέσα στών καφενείων τό τόσο νταραβέρι, μέσ' τίς φωνές τά πιάνια, τούς κρότους, τήν κουβέντα ξεχνάνε νά πληρώσουν πολλοί τά τραταμένα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις από κάτω από τούς στίχους τήν χρονολογία Γιαγιο μου ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Χίλια - όικτακόσια - όγδόντα - πέντε ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δηλαδή σχεδόν πρό ένενήντα έτών. Καί νά λάβης ύπ' όφι σου ότι στην πλατεία Όμοιοίας λειτουργούσαν τουλάχιστον τρία τέτοια θεάματα, γιατί κάθε θεαμετο είχε και τό δικό του πάλιο και τό δικό του θέαμα. Φυσιικά όταν τό τραγοϋδι πού έλεγε μιά δημοφιλής καλλιτέχνις ήτανε γνωστό, τραγουδοϋσε μαζί με τήν καλλιτέχνιδα, όλη ή πελατεία του ύπαιθρίου θεάματος όπως γινότανε τακτικά μέ τή τραγοϋδι της " Μουσμουλιάς "...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Στόν τόπο πού σε πρωτοείδα
θά νά φυτέψω μουσμουλιά
για νά κρεμάσω τήν έλπίδα
άπ' τ' άνθισμένα της κλαδιά...

Κ.λ.π. Κ.λ.π.φ

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσιικά τό τραγοϋδι δέν έφθανε στ' αττία του κόσμου χωρίς παράσιτα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Παράσιτα ; Τί είδους παράσιτα ; Ραδιόφωνο ήτανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ήτανε ραδιόφωνο, μά τά ~~θα~~ παράσιτα υπήρχαν πάντα. Διότι ένω τραγουδοῦσε ἡ Μέλπω ἡ ἀνατολίτισσα, μάλιστα κατὰ τό πρόγραμμα : ἡ γλυκύμολπος καί περιπαθῆς ἀνατλίτισσα Μέλπω, τόν 'τραμπᾶ πού περνάει καί σιόνη γίνεται, ἀκουγόντουσαν καί τά παράσιτα : 'φωνές τῶν γυαρσονῶν : "Ένα γιάτσο, ένα κουρκέττο, δυό τσιτσιμπύρες... ἡ φωνη ἑνος ἀμαξᾶ πού περνοῦσε : Βάρδε ἔμπρός... ὁ πασατεμπᾶς πού γύριζε μέσα ~~θα~~ στούς θαμῶνες : Στραγάλια - πασατέμπο νᾶ περνᾶ ἡ ὠρα. 'Ο τσακα-τσούνας ἔδῶ,,

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ταυτόχρονα καί ἡ Μέλπω ἡ περιπαθῆς ἀνατλίτισσα πού ἐπέμενε : Σήκωσ' τό φουστανάκι σου - νᾶ μὴν σκονίζεται... "Ομως ἐμένα μου ἔκανε ἐντύπωσι ἕνας στίχος τοῦ Σουρή, ὁ προτελευταῖος πού μᾶς δίνει μιᾶ σπουδαία πληροφορία.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποιός στίχος :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Εδῶ πού λέε ι : Μέσ' τίς φωνές, τά π ι ᾶ ν α, τούς κρότους τήν κουβέντα - ξεχνᾶνε νᾶ πληρώσουν πολύ τά τραταμέντα. Φαίνεται ὅτι υπήρχαν καί πιᾶνα στίς ὀρχήστρες.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως. "Αλλως τε ἔχει διασωθεῖ ἕνα τυπωμένο πρόγραμμα τοῦ 1885 πού ἀναφέρει : 'Ορχήστρα πλήρης ἦτοι : Πιάνο, σαντοῦρι, κλαπαδόρα καί γιράν κάσσα...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ σωστά. Τί ἄλλο χρειαζότανε γιά νᾶ γίνεται πλήρης φασαρία ἀπ'αὐτά τά ὄργανα : Πιάνο - σαντοῦρι - κλαπαδόρα καί γιράν κάσσα... 'Ορχήστρα πλήρης.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό πρόγραμμα ἔρχιζε πάντα μέ σόλο ~~ἔπαιζε~~ τῆς ὀρχήστρας πού ἔπαιζε συνήθως τό : Μαύρη εἶναι ἡ νύχτα στά βουνά... καί τό πατριωτικό κοινόν χειροκροτοῦσε ἐκθύμως.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τέτοια λοιπόν ἦτανε τά θεάματα τῆς πλατείας 'Ομονοίας στά 1885. Μά ἐκτός ἀπ'αὐτά, πού βρισκόντουσαν ἐπάνω στήν πλατεία, υπήρχε καί τό Γ ε ρ ᾶ ν ι. Τό ξεχνᾶς :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπορώ νά τό ξεχάσω άφοϋ τό άναφέρει κι' αυτό ο Σουρής ;
Βρισκότανε τό θέατρο του Γερανίου, έκει όπου είναι σήμερα ή
δόος Γερανίου, πίσω από τήν έκκλησία του 'Αγίου Κωνσταντίνου
Αυτό δέν ήτανε άφρακτο, μά ήτανε μαντρωμένο μ' ένα πάλιο...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί γράφει ο Γεώργιος Σουρής :

Γεράνιον· Σαντούρια γλυκά και άμανέδες
παμπάλαια κουριέττα, λουκούμια, κουραμπιέδες

Μιά στιγμή ; Παμπάλια κουριέττα... Τί ήτανε τά κουριέττα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαίνεται πώς θά ήτανε κάποια πάστα της έποχής, γιατί βρίσκο-
με τήν ίδια λέξη : κουριέττα και σέ διηγήματα λογοτεχνών,
σαν άριστοκρατικό γλύκισμα σέ ζαχαροπλαστεία κοσμιιά· θά ή-
τανε ένα γλύκισμα, μία πάστα μέ άμυγδαλο πού γαλλικά θά λεγό-
τανε κ ρ ο κ έ τ' και είχε παραφθαρεί σέ κουριέττο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Έτσι θά είναι· Καί συνεχίζω τόν Σουρή :

Παμπάλαια κουριέττα, λουκούμια, κουραμπιέδες...

'Εδω θά ίδης ~~πάλαι~~ κυρίες πολλές μέ τά μωρά των
μέ τ' άσπρα των φακιόλια και μέ τά τσόκαρα των,
πού άφησαν οι καημένες στήν μέση τήν μπουγάδα
και ήρθαν ν' άπολαύσουν όλίγη πατινάδα...

Και γίνεται μεγάλο κακό και φασαρία
και τέλος παίρνουν ένα κουριέττο εις τά τρία.
Μά έξαφνα καμπόσοι γεναίτοι Γερασιώτες
τσακώνονται μέ άλλους, άντάμηδες Ψυριώτες
και βγάινουν τά μαχαιρια και βγάνουν τά κουμπούρια
και φεύγουν οι θαμώνες μαί παύουν τά σαντούρια...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω ότι ή περιγραφή του θεάματος είναι πλήρης· Καί τό
κακό αυτό γινότανε σχεδόν δυό φορές τήν εβδομάδα μέ άφορμή
κάποια καλλιτέχνιδα πού τήν διεκδικούσαν έρασταί και άντερα-
σταί... Δέν θέλανε πολύ οι άθηναίοι της έποχής του 1885
για νά φθάσουνε τά άκρα για τήν αισθηματική τους έπικράτηση·
Κι' έκσφενδονιζόντουσαν ποτήρια και μπουκάλια από ένα τραπέζι
σέ άλλο, ένω οι φιλήσυχοι θαμώνες πεφευγαν τρομοκρατημένοι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ὅπως φαίνεται ὅτι ἐδῶ, στό θέατρο τοῦ Γερανίου, πρωτακού-
στηκε ἕνα κωμικό τραγοῦδι πού ἐξῆσε ὡς τίς ἡμέρες μας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἔρω ποιό ἔννοες : Ἐμεῖνο τό περίφημο : ~~Εἰς τήν Ἀθήνα λέει -~~
~~μιά φορά λέει...~~

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα αὐτό. ~~Εἰς τήν Ἀθήνα λέει -~~ ~~μιά φορά λέει -~~ ~~ἔξοσε λέει -~~
~~μιά φορά λέει...~~

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ξέρεις ποιός τό ἔχει διασώσει αὐτό τό τραγοῦδι ; Ἕνας
παλαιός τενόρος τῆς ὀπερέττας, ὁ Γιώργος Καμβύσης ὁ ὁποῖος τό
εἶχε ἀκούσει ἀπό ἕναν ταβερνιάρη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τόν
Μιγάλη τόν Γαβρίηλογλου, πού ἦτανε παπῶς τοῦ σημερινοῦ ἡθο-
ποιοῦ Γιώργου Γαβριηλίδη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δοιπὸν εἰς τό ἀκούσωμε αὐτό τό τραγοῦδι ἀπό τά χεῖλη τῆς
Κλειῶς.

ΤΙ ΣΡΑΙΑ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΒΡΑΣΥ

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) ~~Εἰς τήν Ἀθήνα λέει -~~ ~~μιά φορά λέει~~
~~ἔξοσε λέει ἢ μιά φορά λέει...~~

Κ.λ.π. Κ.λ.π.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω ἀγαπητέ μου Ηιάγνο μιά και μιλήσαμε γιά τά θέατρα τῆς
'Ομονοίας, δέν πρέπει νά παραλείψωμε ν' ἀναφέρωμε τόν περίφημο
'Οδηγό τῶν Ἀθηνῶν πού ἔχει γράφει ὁ Δουρῆς τήν ἴδια ἐκείνη
ἐποχή : Στά 1886.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἐχει γράφει καί ὁδηγὸ ὁ Σουρῆς :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁδηγὸ ἔμμετρο καί μέ τίτλο μάλιστα : Ὁδηγὸς τῶν Ἀθηνῶν -
Χρήσιμος εἰς τό κοινόν. Διάβαζε Γιάγνο :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἀθηναί πόλις ^{παλαιά} ~~ἐκείνη~~ ἀλλά καί νεωτάτη
ἀπό πολλά κειμήλια καί παλαβοὺς γεμάτη...
Ἐν πρώτοις, μόλις κατεβῆς ἐκ τοῦ σιδηροδρόμου,
εὐρίσκεσαι ἀπέναντι βαθείας ὑπονόμου
ἀλλὰ καθ' ὅσον προχωρεῖς, ὁ δρόμος μεγαλόνει
καί σέ κοιτάζουν βλοσυρῶς καί ἄνθρωποι καί ὄχοι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγνο μου μιά διακοπή. Ἐν πρώτοις μόλις κατεβῆς ἐκ τοῦ σι-
δηροδρόμου... Ὁ σιδηροδρόμος σταματοῦσε στό ἠθσεῖον. Αὐτός
ἦτανε ὁ πρῶτος σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν Πειραιῶς.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί συνεχίζει τόν ὁδηγό του ὁ Σουρῆς :

@ Ἴσαι στόν δρόμο τοῦ Ἑρμοῦ, πού εἶθε νά μὴν ἦσο
 γυατί 'ναι σκόνη ἀπ' ἐμπρός καί λάσπη ἀπό πίσω
 Αἴφνης τό πεζοδρόμιον ἀρχίζει νά στενεύη
 κι' ὁ ταξιδιώτης παρευθὺς στόν δρόμο θά κατέβη
 πλὴν μόλις τό φρικτόν αὐτό, ἐπιχειρήσει βῆμα του
 εὐρίσκει εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Ἀθηνῶν τό μνημα του,
 διότι κάρρα τρέχοντα παντοῦ ἀπό ρυτῆρος,
 νεκρόν τόν ρίπτουν κατὰ γῆς, ἐνώπιον κλητῆρος !...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια, σατυρικός κι' εὐθυμολόγος εἶναι ὁ Σουρῆς καί συνηθί-
 ζει νά ὑπερβάλῃ λιγάκι, ὅμως νομίζω ὅτι στήν ὑπερβολή βρίσκε-
 ται ἡ ἀλήθεια. Βλέπεις τί γράφει ; Μόλις κατέβαινε ἓνας χρι-
 στιανός ἀπό τό πεζοδρόμιο, μποροῦσε νά τόν τσακίση ἓνα κάρρο

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἶναι φανερό λοιπόν ὅτι οἱ κίνδυνοι τῆς τροχαίας δέν ὑπάρχουν
 μόνο στήν ἐποχή μας μέ τὰ αυτοκίνητα, μά ὑπῆρχαν καί ὀγδόντα
 χρόνια πρὶν μέ τὰ κάρρα πού φαίνεται ὅτι τρέχανε κι' αὐτά
 Καί ὁ Σουρῆς συνεχίζει :

Αἴφνης τό πεζοδρόμιον πλατύνεται καί πάλι
 ὥστε νά περπατᾶς καί σύ καθὼς καί δύο ἄλλοι
 κι' ἔνθεν κακεῖθεν ἀπαντᾶς σειράν ἐργαστηρίων
 χρησιμευόντων ἐν ταύτῃ καί ὡς οὐρητηρίων...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σ' αὐτό τό σημεῖο, ἡ χαριτολογία τοῦ Σουρῆ δέν κάνει καμμιά
 ὑπερβολή. Τὰ πεζοδρόμια στό τμήμα τῆς ὁδοῦ ~~ἐκείνου~~ Ἑρμοῦ
 ἀπό τό Μοναστηράκι ἕως τό Θησεῖον, ἐξακολουθοῦν νά εἶναι τόσο
 στενᾶ, ὥστε καί σήμερα -ἀκόμη, ὕστερα ἀπό ὀγδόντα χρόνια
 εἶναι ζήτημα ἂν μποροῦν νά περπατήσουν τρεῖς ἄνθρωποι μαζί.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅσο γιά τὰ ἐργαστήρια πού ἀναφέρει, αὐτά θά ἦταν ὅπως καί
 σήμερα, μηχανουργεῖα, καρεκλάδικα, βιοτεχνίες πού κατασκευά-
 ζανε σαμάρια γιά τὰ ζῶα, πουκαμισάδικα, παντουφλάδικα καί
 ἄλλα τέτοια, κυρίως δέ πεταλωτήρια...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ὁ Σουρῆς συνεχίζει τήν εἴσοδό του στήν πρωτεύουσα τοῦ
 ἑλληνικοῦ Κράτους.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Βρισκόμαστε λοιπόν, μαζί με τόν Σουρή και τόν οδηγό του, στην όδον Έρμου, πρύν από τό Μοναστηράκι. Καί γράφει ό Σουρή :

Άλλά ίδού από μακράν καί ή Καπνικαρέα
καί φύρδην - μίγδην, μαγαζιά καί παλαιά καί νέα.
Τού Πάλλη, πρῶτον φαίνεται, τό μέγα καφενεϊτον
κέντρον ήσύχων πολιτῶν καθ'ώς κι' άρειμανίων...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ναί, τό μεγάλο καφενεϊτο του Πάλλη, στό Μοναστηράκι, επάνω στην πλατεία. Ήτανε περισσότερο έμπορικó κέντρο γιατί έβλεπεσ περ έκει νά γίνωνται όλες οι έμπορικέσ συναλλαγέσ της έπαρχίας μέ τήν πρωτεύουσα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Λοιπόν, ήσ διακρίνωμε για λίγο τόν οδηγό του Σουρή/καί ήσ θυμηθούμε κανένα τραγουδι, έπ'έκεινα πού έκαναν τούσ άθηναίους ν'άναστενάζουν...

ΠΡΟΪΑΧ ΣΕ ΕΙΣΟΧ

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου)

~~Ή πόρη, πάνω από τόν βράχο
σαν πουλί μονάχα~~

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Καί τώρα, αξίζει νά συνεχίσωμε τόν οδηγό των Άθηνων όπως τόν διειτύπωσε ό Γεώργιος Σουρήσ. Βρισκόμαστε στην πλατεία Μοναστηρακίου, όπως τήν λέγανε τότε καί μάλιστα στό καφενεϊτο του Πάλλη. Τί γράφει ό Σουρήσ :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Άντίκου του Καταχανά, όπου πουλεϊ κασιέτα
έπέναντι του Μιολή, όπου πωλεϊ κουριέττα,
έκει κορτά κι'ό Δημητρός, όπου πωλεϊ φορτσέρια
καί δίπλα ή Δημήτραινα όπου πωλεϊ τσεμπέρια,
έπέναντι ένας βρακάς, όπου πουλάει πιάτα
καί δίπλα ό Γεράσιμος, πουλάει μοντολάτα.
Νά μέσα στην όχλοβοή, έκει ή ζωή πού σφύζει
φουστανελλά ύψηλόσωμο καθείσ παρατηρεί
τόν κουλουρτζή τόν Μπαρμπαλιά πού άπ'όλους ξεχωρίζει
γιατί φωνάζει άκούραστος : Κουλούρια καί τυρί...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Κουλούρια καί τυρί. Μάλιστα. Δέν ξέρω για ποιόν λόγο ό άθηναϊος σέ κάθε έποχή δίνει τήν έντύπωσι ότι διαρκώς πειννά.

